

NAPREJ

Glasi Socialistične stranke Jugoslavije.

Besede in dejanja.

(Mladina, varuj se železnih srajc!)

»Slovenci smo narod velikih besed in majhnih dejanj. Vse velike probleme . . . rešujemo pri kraljici rujnega vina«. Tako piše list, ki se trudi pisati proti nam. Potem pa razlaga v zmislu našega peškovega uvodnika »Križa na vrhuncu« (a z nasprotnim zaključkom), da »ni mogoče zahtevati, da bi se človek kar čez noč izpremenil. Stara navada je železna srajca« in da »mala četica« ni dovolj, ker zgubi zaradi hitrejšega korakanja vez z maso — zato je treba oba elementa združiti, da bo odpravljeno malomeščansko čvekanje.

Ni pametno odgovarjati na pavšalnosti, posebno če so brez naslova. Ker smo pa skoro sočasno čitali to znanost o kompromisih in slišali nekega starega borca govoriti, da ne mara kruha, ker je (ali šele bo) postal žganjar (denarja je hotel, pa so mu ponudili zemljo), smo se odločili povedati, da protialkoholni boj, ki ga nam poskuša polbrat tega časopisa zagreniti z opazkami o nesocialističnih primelah k sicer dobremu programu, ni niti nesocialistična primes, niti nismo z njim naleteli na ovire ali celo doživeli poraz. Pa tudi nismo prehitro korakali, prej prepočasi. Če bi bila stranka začela ta boj par let prej, bi ta stari borec nikdar ne prišel v svoj sedanji položaj.

Mnogo čevljev je raztrgal po kraških skalah pri delu za stranko, zaslužil bi bil boljše vzgoje, pa je ni imel in trpi zdaj sam in drugi z njim. Ko je bil zadnjikrat delegat na kongresu, je slišal napade na abstinenco iz voditeljskih ust — ali je čudno, da je bil par ur pozneje že pijan, da ni mogel več sedeti? Od takrat pa ni več in ne bo več delegat, ker postaja

bolezen — pijančevanje je bolezen! vedno hujša.

Gotov je mož tudi sami mnogo kriv, vendar pa se nam zdi njegova kazn večja od krivde. Tudi družba je kaznovana, pa ne bolj, nego je zaslužila. Tisti pa niso nič kaznovani, ki so največ zaslužili — tisti namreč, ki so spoznali škodljivost alkohola, pa se ga iz komadnosti niso odrekli, temveč rohnili proti njemu samo z besedami, brez dejanj. Tako rohnenje je čivkanje, pa ne malomeščansko - velemeščansko!

Kapitalizem in samomori.

Število tistih, ki obupajo pod težo življenske borbe, se naglo množi. Celo milijonarji niso zadovoljni z življenjem, pa si ga sami odvezajo. Najmlajši samomorilec v preteklem letu je bil star pet let, najstarejši sto let.

Zakaj si ljudje sami končavajo življenje? Zapisek, ki ga je pred krakim pustil neki samomorilec, nekoliko razrešuje to vprašanje. Sledeče besede je napisal, predno se je poslovil od življenja: »Vse, kar imam, je telo, 53 let staro, ponarejene zobe, slab vid, utrujene noge, strgano obuvajo nič dela, ne prijateljev bližje od 2000 km. Beračiti ne morem. Krasti ne morem, baraba pa nočem postati.« To je gotovo zelo slab, neprijeten inventar. Izvedelo se je, da je bil avtor tega sporočila inženir, in da je zgubil vse svoje premoženje. Kdo izmed nas ima zagotovilo, da ne pride dan, ko bo moral izbirati med miloščino zločinom in smrtjo?

Pod obstoječo družabno uredbo je posameznik gotov samo zraka, katerega vdihava. Tega je gotov radi tega, ker znanost ni mogla najti metode potom katere bi se mogli eni ljudje polastiti zraka

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168.

Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 15 Din, za inozemstvo 25 Din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštne proste.

in dati drugim na nos instrument, ki bi meril porabljeni zrak, da bi se mu ga moglo potem zaračunati, kakor elektriko, plin ali vodo. Kadar se iznajde kak tak aparat bo zrak obdavčen in kdor bo hodil okoli ne da bi imel na nosu tako merilo, bo aretiran in kaznovan. To so načini kapitalizma in kjerkoli in kadar more se jih poslužuje.

Moderna industrija je omogočila živeti vsakemu civiliziranemu človeku v izobilju. Izračunano je, da bi dala današnja produkcijska mašinerija, spremenjena v žive sužnje, vsakemu človeku v Ameriki 300 sužnjev. To se pravi, da se s pomočjo moderne tehnike napravi v Ameriki toliko dela, kolikor bi ga opravilo 300 sužnjev, ki bi prišli na vsako sedaj živo osebo v tej deželi. To je dobra primer in lahko razumljiva.

Mi ne uživamo dobrot, ki jih producirajo naši mehanični sužnji, ker jih ne posedujemo. Dobra dva odstotka ameriškega prebivalstva lastnietja praktično vso velikansko industrijo, ki jo imamo v deželi. Ostali igramo kapitalistično igro najboljše ko moremo in večina nas končno omaga, ne da bi uspeli v tekmi.

Samomorilec, katerega zapuščina je omenjena gori, je igral v tej igri. Nekoč je bil bogat. V starosti 53 let je bila bilanca v njegovi knjigi življenja izčrpano telo, nič denarja in nič dela za preživljanje. V skrajnem obupu si je vzel življenje — in tisti dan je bilo svetovno bogastvo večje nego kdaj poprej.

Tisti, ki so danes uspešni in žive v blagostanju, se morda posmehujejo socialistom pri njihovih naporih napraviti življenje boljše, lažje in sigurnejše za velike mase ljudstva. Morda jim je borba za eksistenco celo v zabavo, ker je ona za-

Solnčna sila.

(Konec.)

Solnce greje zemljo in seveda tudi zemeljski zrak. Tudi zračni delci, ki jih zadenejo solnčni žarki, se razgrejejo radi tega raztegnejo in postanejo specifično lažji. Neogreti zračni delci, ki jih obdajajo, so težji in izpodrinejo ogrete, ki se morajo dvigniti: zato nastane praznina, ki jo pa takoj izpolni hladnejši zrak. To gibanje se nadaljuje v tem večjem obsegu in s tem večjo hitrostjo, čim večja je razlika med toploto enega in hladom drugega dela zraka. In to zračno gibanje se imenuje veter zefir, burja, tramontana, široko, ciklon itd. Solnčna toplota žene mlino na veter jadrnice itd.

Nekaj podobnega je z vodnimi silami, ki služijo človeku na raznovrstne načine.

Solnčni žarki ogrevajo tudi vodo in zemljo. S tem povzročajo trajno izpari-

vanje zlasti v ekvatorskih delih zemeljske oble, kjer se nahaja takorekoč stalna destilarna v največjem slogu.

Radi toplote solnčnih žarkov, ki padajo skoraj vertikalno, izpuhteva zlasti iz morja vročega pasu na leto toliko vode, da se ceni na 5 metrov visokosti. Vodno paro, ki se tukaj dviga, odvajajo zračne struje zlasti proti severnim na eno in proti južnim na drugo stran. Tukaj se para ohladi in pada kot dež in sneg na zemljo, pa hiti zopet v morje. Na poti od višjih zemeljskih krajev k morju se izrablja del, četudi le majhen del žive sile, ki jo je voda dobila od solnca, da nosi ladje, brodove da žene mlino, turbine itd.

O izpuhtevanju vode, ki ga povzroča solnčna toplota, ima marsikdo zelo nejasne pojme. Letna padavina — to je množina vode ki pade v enem letu iz oblakov v obliki dežja, snega, toče, se računa na 120 bilijonov kubičnih metrov. Če vzamemo, da je bila ta množina dvignjena ti-

soč metrov nad morsko površino v zrak, se vjema to z letnim delom 120 trilijonov metrskih kilogramov ali, če se preračuna, z 51 milijardami konjskih sil. To se pravi: Toliko dela opravi solnčna toplota v enem letu le z izpreminjanjem vode v paro.

Upoštevati pa moramo, da predstavljajo vsi ti viri sile le zelo neznamen del vse tiste delovne moči, ki nam jo pošilja solnce. Direktna solnčna toplota se ni doslej še skoraj nič izrabljala za delovno energijo. Šele zadnje čase so začeli resno misliti na to, da se napravijo stroji, ki naj bi privedli energijo solnčnih žarkov, padajočih na zemljo, neposredno v koristno delo. Tukaj se odpira človeškemu umu še široko polje in gotov je na njem pričakovati še velikanske uspehe ki danes ali jutri lahko zrevolucionirajo ves način dela na zemlji.

Včasih je slišati mnenje, da ima zemlja svojo lastno gorkoto. Do neke meje je to

kon kapitalističnega sistema. Ampak kdo more reči, da ne bodo nekega dne tudi oni napravili o svojem življenju proračun in našli, da je vse, kar jim je ostalo, izčrpano telo?

Sedanja generacija gradi podlago za socialni sistem, pod katerim bodo živeli njeni otroci. Kakšen bo svet, ki ga bomo zapustili našim naslednikom. Ali bo podoben sedanjemu in se bo tisočletna igra medsebojne borbe za obstanek v vseh svojih podrobnostih ponavljala? Ali bo morda na njem zavladala družba sodelovanja za katero streme socialisti? Odgovor leži na ljudstvu.

Politične vesti.

+ **Radikalni klub**, ki je imel v soboto svojo sejo, je dal Pašiću proste roke, da izvede z radičevskim blokom započeta pogajanja po svoji uvidevnosti. Hujšega dosedaj ni bilo. Samo govornice gredo da so radikalcem zelo nezadovoljni s pogoji, ki jim jih postavljajo »avtonomisti«. Ljubljansko glasilo radikalne stranke »Jutranje novosti« hudo napada »Slovenca«, češ, da potvarja s svojimi poročili resnično sliko o političnem položaju in da radikalcem nikakor ne bodo pristali na revizijo ustave kakor o tem ta list piše. Zahtevati od radikalcev, naj revidirajo ustavo, da bi isto značilo, kakor zahtevati od »Slovenca«, naj se začne zavzemati za to da se slovenska ljudska stranka odreče svojemu katoliškemu načelu. — Če drugega zadržka ni nego katoliško načelo pri slovenskih klerikalcih, potem bi se gospodje pač lahko že nehali vesti tako sramežljivo kakor kakšne stare device.

+ **V radikalni klub** je vstopilo 13 čezmrtovcev, rumunski poslanec in en član srbske stranke; radikalcem upajo, da pridobe zase še 6 Nemcev, s čimer bi njihova parlamentarna frakcija narasla na 129 mandatorov.

+ **Radi protestov**, ki so bili poslani v Belgrad zavoljo razpusta hrvaške narodne cerkve, je ministrski svet sklenil tej cerkvi predlagati, naj zahteva še pred sestankom nove zbornice svoje priznanje.

+ **Dva hercegovska Radičeva poslanka** Kordić in dr. Mlinarević sta se od nje ga odcepila in prispela v Belgrad kot zastopnika nove hercegovinske seljaške stranke. V blok nameravata pridobiti črnogorske federalistične poslance. Odtuga

resnično, ampak ne v tem zmislu, da bi bila zemeljska toplota njen lastni produkt. Spomniti se moramo zopet, da je zemlja prišla od solnca, oziroma od iste mase, od katere je solnce še ostalo kot celota. Odtod je prinesla zemlja tudi svojo toploto s seboj takorekoč kot svoj delež od dedščine ki so jo svetovna telesa dobila od solnca. Velik del te dedščine je pa naša ljuba zemlja že zapravila, ker je morala mnogo toplote izžareti v neskončno hladni svetovni prostor. Če ne bi dobivala zemlja še neprenehoma novo toploto od solnca, bi bila njena zaloga gorkote kmalu pri kraju in bi se popolnoma ohladila, ker ne more sama od sebe producirati nobene toplote. Tedaj pa bi bila tudi rast in bi bilo življenje na zemlji pri kraju. Vsi pojavi sile in vsi življenjski procesi, ki jih je mogoče opazovati na zemlji, so torej popolnoma utemeljeni v toploti ki nam jo solnce pošilja v svojih žarkih. Po pravici lahko pravimo, da smo otroci solnca.

»Proletarec«.

la sta se od Radiča zato, ker sta spoznala, da njegovi cilji ne streme po socialni organizaciji kmetov. To je res, ampak interesantna reč je da pridejo taki gospodje vsi k svojim spoznanjem šele tedaj, ko jim je korito že zagotovljeno.

+ **Nova konferenca z Bolgarsko** se je otvorila danes v Belgradu. Gre za izročitev vojnih krivcev in pa za to, da Bolgarska plača za svoje rekvizicije na srbskih tleh za vojne.

+ **Predkonferenca za ustanovitev enotne socialistične internacionale**, ki se je vršila od 4. do 6. t. m. v Bregencu, je izdala manifest na vse socialistične stranke, v katerem sporoča, da se bo zedinjevalna konferenca vršila 21. maja v Hamburgu. O stvari bomo še poročali.

+ **Radi ustanovitve klerikalne internacionale** odpotuje tajnik laške krščanske socialije te dni na Dunaj. Po njegovem načrtu bi ta internacionala zaenkrat obsegala cele — tri stranke in sicer laško, nemškoavstrijsko in nemški centrum. Zanimivo bo, če se bo nova klerikalna stranka v Italiji tudi kaj pogajala za kako drugo ali celo tretjo internacionalo katoliških disidentov. V tem slučaju se utegne zgoditi, da sprejmejo vanjo še fašiste, ki so danes kakor znano, bolj katoliški nego papež sam. Sturzova internacionala bi se naj imenovala »belo«. Črno, črno, gospodje! Ali pa nimate nič več spoštovanja do svojih tradicij in sukenj?

+ **Stavka v budimpeštanskih mestnih podjetjih** traja še vedno. Marsikaj zanimivega doživiš pri takile stavki v deželi ki je popolnoma predana katoliškemu socialnem čustvovanju. Stavke se udeležujejo tudi krščanske strokovne organizacije, ki jih nobene grožnje lastnih voditeljev in katoliškega fašizma ne morejo pripraviti do tega, da bi se udinjale kot stavkolomke. Na vso vabo in grožnjo odgovarjajo nakratko: Krščansko - socialni mogotci v prestolici so tako nepopustljivi, da ni mogoče z njimi priti do nobenega sporazuma! Zanimivo kaj? To mora biti pač strašna vzgoja ki še dopušča revnim zasleplencem v katoliških organizacijah spoznati, kako bestialno jih izkoriščajo lastni »višji« in pastirji, ki pa nikakor še ne pripuščajo toliko zavesti, da bi iz tega spoznanja izvajal konsekvence in šel tje kjer ti striživolne nimajo absolutno nič zapovedovati! — Žalosten pojav v tej stavki so dijaki, visokošolci, ki so se edini upali nastopiti kot stavkokazna rezerva. Sicer neradi in toliko jih je še sram, da odložijo pri delu vse, kar bi moglo pokazati, da so dijaki, ampak ker so člani neke kapitalistične pasti organizacije ki si imenuje »Tehnična odpornost« in so prisegli na nje štatut, kateri jim vleva predvsem neomajeno pokorščino, menijo, da je njih dolžnost po podjetnikih nakazano stavkolomno delo izvršeno, pa čeprav vedo, da je v takem slučaju naveden zločin. Toliko inteligence je pri najvišji inteligenci! Žal, da je pri nas povečini tudi tako!

+ **Laški listi** poročajo, da sta rimska in belgrajska vlada v direktnih pogajanjih že dosegli sporazum glede Reke, Baroša in Delte. Mi smo o teh direktnih pogajanjih obeh vlad pri čemer paradirajo paritetne komisije radi lepšega zdaj tu zdaj tam, svoje mnenje že povedali. Takozvani »narodni interesi« se tam dol od nositeljev teh interesov prodajajo kar tako, kakor da gre za škledo fižola.

+ **Francozom in Belgijcem** se dozdeva, da niso s svojo brezumno rokov-

njaško politiko do Nemčije dosegli še dovolj »uspehov«. V petek so se sporazumeli, da nadaljujejo z zasedbeno akcijo, dokler jim ne bo Nemčija direktno predložila svojih predlogov. V to svrho bodo svoje mere še poosttrili. To znači, da bo nemško delavstvo v Poruhrju še bolj trpelo nego doslej in da bo padla še kakšna krvava žrtev k nogam kapitalističnih volkov. Ponovni primeri dokazujejo, da je jedro francosko - belgijske akcije naperjeno proti delavskemu gibanju, dočim se nemški velekapital še vedno druži s francoskim. Za to so tudi dokazi tukaj. V tem času ima Nemčija samo to smolo, da ji predseduje vlada (meščanska Cunova), ki nima drugega namena, nego da iz šovinističnih zablod francoske in belgijske buržoazije nakuje čim več kapitala za domače nacionalistično razpoloženje.

+ **Na Švedskem**, ki je kraljevina, v kateri so imeli dozdej zanimivo socialistično vlado, so se zavezniški socialistične večine, meščanski liberalci, zvezali s konservativci in ustanovili novo vlado. Položaj štedskega delavstva je sicer v kulturnem in materialnem oziru pred drugimi prav dober, vendar pa je socializem tam gor v dobrodušnem ozračju »socialističnih« ministerializmov že nekoliko ohlapel. Z ustanovitvijo socialističnega družabnega reda se švedskim delavskim voditeljem nič preveč ne mudi. Take reči poznamo in vemo, da tvorijo največjo nevarnost za nadaljnji razvoj človeštva, ker čut za pravi smoter tega napredka popolno duševno neodvisnost od materialnega — v po malomeščanjenem ozračju lahko čisto otopi. Mislimo, da bo v tem oziru tudi na Švedskem šlo gibanje naprej ko bo moralo jesti grenkejši kruh opozicije.

+ **Amerika** pošlje svoje opazovalce na lozansko konferenco. Francozi so nanjo zelo hudi, ker jim je odgriznila lepe koncesije v Turčiji. Amerika se za take malenkosti ne briga. Na konference pošilja svoje »opazovalce«, tja pa, kjer so interesi doma, svoje — ne čete ampak diplomate. In tako dokazuje, da se da s politiko brez nasilja več doseči.

+ **Na Kitajskem** je izbruhnila nova revolucija, ki jo je začel v Sangaju delovnega brodograja. Kitajska je tista srečna dežela v Aziji, ki se z vso silo na veliki gaudium svojega japonskega soseda in v nič manjši svojih evropskih in ameriških prijateljev razvija na ljubo par kitajskim Radičem v novo Mehiko. Zato pa tudi počenjajo ti prijatelji s to Mehiko kakor z — mehom.

Dnevne vesti.

»**Orjuna**« je organizacija, ki zlorablja pretepaško veselje mladine. Mladina ima pa tudi še neko drugo lastnost: Ko smo se mi pretepali na ljubljanskem gradu, bi se bili sramovali napasti nasprotnika takrat, ko je v manjšini; še takrat, če je posameznik izzivalno nastopal, ga nismo napadli v masi, ampak poslali nanj posameznika. Ta čut je bil tako vkoreninjen, da tak posameznik niti večji ni smel biti — izbrali smo pač korenjaka, ki smo računali na njegovo zmago, nikdar pa ne velikana, ki bi nasprotnika kar pohodil. Današnja mladina tega kavalirskega čuta nima, vsaj tista ne, kolikor je je pri »Orjuni«. Kako naj si to razlagamo? — Prav preprosto! Takratna mladina je delala na svojo pest in na svojo odgovornost, današnja pa dela na komando kapitalistov, ki so znali izrabiti narodno

navdušenje mladine. Takratna mladina se je s svojim junaštvom bahala samo med seboj, današnja pa se baha pred odraslimi, resnimi možmi, po javnih prostorih, da, še celo po časopisih. Sto ljudi oklofuta posameznika na javnem prostoru pri belem dnevu, policaj je zraven in tudi drugega resnega občinstva dovolj — pa vendar ostane vse pri starem, ne cerkev, ne država, ne duhovna, ne posvetna oblast se ne postavi za »javni mir in red«, ki ga zna tako lepo pridigati in ki ga je znala proti komunistom tudi tako lepo »uzakoniti«, da je po tistem »zakonu« lahko kaznovan človek, ki si je kaj mislil, ne pa človek, ki je javni mir in red dejansko kalil; noben časopis ne smatra za potrebno nastopiti proti temu macedonskemu balkanizmu in — kar je še mnogo hujše — proti tej demoralizaciji naše mladine. Pač pa smo slišali 50-letnega inteligenta, pa ne baš neumnega, kako je zagovarjal nastop »Orjune« z narodno obrambo, češ, Nemci se šopirijo po Ljubljani, to pa vendarle ne gre!! Tak 50letni inteligent gleda na vse tako površno, da ne vidi iz svojih 4 sten nikamor, da bi videl, da se s temi orjunskimi nastopi podpira baš nemška in laška nadvlada nad nami — kajti kapitalistični Lahi in Nemci, ki delajo svoje milijonske dobičke v raznih upravnih svetilih in po zaprtih bančnih prostorih in na drugih varnih mestih (tudi s tistim 50letnim inteligentom, ki zna tudi nemški govoriti, kadar je trgovsko potrebno!) ki na ulici sploh nikdar ne govorijo ne po nemško ne po laško, ker se kar z avtomobilom odpeljejo od »svojega dela« k zabavi na varnih mestih, kjer za naš denar kvarijo kri našega naroda itd. itd. — ti imajo od Orjune mir, popolen mir. Orjuna o njih sploh ne ve, vsaj njeni mladi člani ne — pač pa vedo s tem vsi tisti, ki bodisi s hvalo, bodisi z molkom podpirajo to rakano na našem narodnem telesu. Tak tuj kapitalist si najde »narodno čutečega« zastopnika, plača inserat v Orjuno, da prodaja ta »narodno čuteči zastopnik« pravo narodno blago po narodnih cenah v narodov blagor in zašije s tem oči mladini, ki trpi prav zaradi teh zašitih oči in upa, da bo trpljenja konec, če si da zdaj še tudi ušesa zašiti...

Meščanska šola v Tržiču priredi v torek 17. aprila 1923 v telovadnici komorni večer. Nastopijo gg. Anton Šubelj, Ivo Gaberšček in Stane Melihar. Na programu: Lajovic, Škerjanc, Musorgski in drugi. Del dobička šoli.

Delavci! kupujte čevlje samo z znamko »Peko« domačih tovarov **Peter Kozina & Ko., Tržič**, ki so najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo. **Ljubljana, Breg 20.**

1. Ljubljana.

Delavska ljudska visoka šola. Eden izmed glavnih vzrokov bede in brezpravnosti proletariata je pomanjkanje izobrazbe, ki mu jo ne more in noče dati v zadostni meri današnji družabni sistem in njegovo oficijelno šolstvo. Zato mora proletariat sam skrbeti za pravo izobrazbo in jo izpopolnjevati. V Ljubljani se je ustanovila »Delavska ljudska visoka šola«, ki je namenjena izrečno delavstvu in se hoče ozirati le na njegove potrebe in zahteve. Njena naloga je za enkrat prikazati vsesplošen razvoj ter poglobiti razumevanje sodobnih pojavov. V ta namen hoče s ciklom 10ih predavanj pokazati medsebojne niti v kulturnem razvoju — to je medsebojnosti med razvojem tehnike, načinom proizvodnje, razvojem zna-

nosti, družbe, države cerkve itd. Predavanja se bodo vršila v zborniški dvorani na univerzi in so brezplačna ter dostopna vsakomur. Razen predavanj se na željo delavstva otvore posamezni tečaji, n. pr.: iz narodnega gospodarstva kemije, risanja itd. Tako hoče s poglobitvijo izobrazbe pomagati pripravljati proletariat na rešitev nalog sedanjega doba in bližnje bodočnosti, ki mu jih prinaša razvoj. Prvo predavanje o »kulturnem pomenu« dela je bilo v nedeljo 15. t. m. Predavanja nismo mogli pravočasno naznaniti, a je jasno, da priporočamo vsemu delavstvu, naj se svoje visoke šole oklene z vso silo. Na prihodnja predavanja bomo vselej pravočasno opozorili. Delavci pa se naj zavedajo da vodi pot do boljše bodočnosti preko prave izobrazbe, ki jim jo v tem slučaju nudijo priznani strokovnjaki na raznih poljih duševnega in drugega dela!

Piscu notice v »Slovenskem narodu« z dne 12. t. m. še nekaj v album, da se razvidi, kako so se delile draginjske doklade mestnim uslužbencem ter poklicanim v pojasnilo in ravnanje. Ko je država (Avstrija) svojim uslužbencem določila doklade po resnični potrebi od 40—100%, je sklenil tedanji ljubljanski občinski svet, da mestna občina izplača isti povišek svojim uslužbencem. Proti temu se je oglasil prvi g. z visokega trona in z visoko plačo, ki je bil deležen 40%nega poviška, napram pokojnemu dr. Iv. Tavčarju, da ni kritja, kritje bi se pa dobilo, če bi izplačal vsem brez izjeme 100% tako je šlo. Drugič je država zopet zvišala doklade od 40 na 12%, seveda so se zopet domenili, dajmo vsem 12% in zopet je šlo vse gladko. Nižji uslužbenci nismo dobili niti ficka več, nego je bil sklep. Gospodje z visokih tronov pa so, kakor je razvidno, prejeli celo vrsto odstotkov, nego bi jim šlo. To uvidi lahko vsakdo, da jim ne bo treba iti ceste pometat. Gospodje, ki priobčujete take notice v »Sl. Narodu«, kakor je bila 12. t. m., prosimo vas, dajte nižji pari kake znake ali legitimacije, s katerimi se bomo pri trgovcih izkazali, da bomo prejeli robo od 60—80% ceneje, ker sicer moramo vse ravno tako drago plačevati kakor vi, ker danes ne vpraša trgovec, ne obrtnik, ali imaš maturo ali doktorat, temveč plačaj, kolikor stane in hodi! Višje študije in take stvari spadajo pač v redno plačo. Draginjske doklade so pa želodčna potreba in nikaka posebna nagrada, če je kdo več študiral. Sicer bi pa privoščili in celo svetovali, naj poizkusijo tako dopisniki službo nižjega uslužbenca z njegovo plačo, gotovo se bodo kmalu naveličali in vseeno boli vesel, da so študirali. Občinski svet naj pa določi draginjske doklade, kakor je v resnici potreba in sicer po potrebi in številu družinskih članov. »Slov. narodu« pa srčno hvalo. Tega poklona od njegove strani ne bomo pozabili. — **Uslužbenci.**

Vsako odkladijanje smeti, pepela, črepi in druge nesnage na obrežje Ljubljane, Gradašnice in Malega grabna je strogo prepovedano. Enako tudi metanje teh predmetov v vodo. Smeti in druge odpadke je dajati le mestnemu smetariju, v kolikor se v trnovskem in krakovskem okraju ne uporabljajo za gnojenje vrtov in travnikov. Prestopke bo mestni magistrat strogo kaznoval.

Mestni dohodarstveni urad razpisuje javni natečaj za napravo službene obleke za svojih 76 uslužbencev, obstoječe iz suknjača, hlače in telovnika ter pelerine. Natančnejše podatke daje ravnateljstvo

na Gospodestki cesti 17 z dostavkom, da sprejema ponudbo do 20. aprila t. l. opoldne.

Baritonist Aleksander Balaban priredi v torek, 17. t. m. v dramskem gledališču koncert, obsegajoč razne znamenite in deloma našemu občinstvu še neznane operne arije ter več najmodernejših ruskih pesmi, zloženih za bariton s spremljavo klavirja. Naše občinstvo, ki je gosp. Balabanu hvaležno za mnogo uspelih nastopov v operi, bo gotovo izkazalo pri ljubljenemu pevcu svojo pozornost ter v izdatnem številu posetilo njegov koncert.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani. Drama: V ponedeljek Gostovanje g. Marije Vere, red C. V torek koncert opernega baritonista Aleksandra Balabana, izv. V sredo »Črešnjak vrta«, red E. V četrtek ob treh popoldne »Othello«, dijaška predstava po znižanih cenah, izven. V petek »Hasanaginica«, Gostovanje g. Mihajla Markoviča iz Zagreba, red D. V soboto »Hasanaginica«, Gostovanje g. Mihajla Markoviča iz Zagreba. V nedeljo ob treh popoldne »Kraljestvo dobrote in ljubezni«. Mladinska predstava. Prirediteljev gojencev »Mladinskega doma«, izven: zvečer ob osmih »Revizor«, Gostovanje g. Mihajla Markoviča iz Zagreba, izven. V ponedeljek »Hasanaginica«, Gostovanje M. Markoviča iz Zagreba, red B. — Opera: V ponedeljek zaprto. V torek »Čarostrelec«, red B. V sredo »Janko in Metka«, red D. V četrtek »Seviljski brivec«, red A. V petek »Jenufa«, red E. V soboto »Rigoletto«, red B. V nedeljo »Janko in Metka«, izven.

Gospodarstvo.

= **III. ljubljanskemu vzorčnemu sejmu**, ki se bo vršil letos od 1.—10. septembra, je ministrstvo trgovine in industrije v Belgradu priznalo značaj čisto gospodarske razstave. Z drugim odlokom je priznalo predmetom, izloženim na letošnjem velesejmu, prvenstveno pravo.

= **Rok za odzemanje obveznic predvojnih negažiranih posojil** bivše avstroogrške monarhije je bil podaljšan do 1. maja.

UTRINEK.

Laž odjeda pameti korenine.

Tisti ki se samo jeze nad delavsko neslogo, sami ničesar ne store za združevanja delavstva v socialistični organizaciji. Ne vprašujte toliko, zakaj je tako in ne drugače, in delajte več da bo tako, kot hoče tisto delavstvo ki skuša organizirati proletarske mase v okvirju socialistične stranke.

Dopisi.

Rudarska stavka. Rudarji rudnika grofa Henckla v Lešah so stopili v četrtek, dne 12. t. m. ob 2. popoldne v stavko, ker podjetje že dva meseca zavlačuje njih upravičene zahteve za zvišanje plače, čeprav so cene življenskim potrebščinam od zadnje obravnave poskožile za 40%. Podjetje je njihove zahteve potom revirnega urada v Celju zavrnilo. Čeprav je v pogodbi točka, ki pravi če se v drugih podjetjih zvišajo plače se zvišajo tudi plače rudarjev v Lešah, vendar te točke podjetje ni upoštevalo ter kratkomalo zahteve zavrnilo ne da bi prišlo do mirnega sporazuma z motivacijo, da podjetje ne prenese nikakršnega povišanja, ker je

(Po avtoriziranem prevodu Ivana Moleka.)

Naenkrat se je zdelo, da nekaj ni v redu z novozgrajenim revolucionarnim valjarjem. Militaristični glavarji v Nemčiji so prijeli stavkovne voditelje in jih vrgli v ječo, ali pa so jih poslali v prve strelske järke na fronto. S terorjem in zvijačami so strli stavko pognali puntarske sužnje nazaj v tovarne in rudnike. Nato pa so nemške armade pričele korakati v Rusijo!

Kriza, katero je France Kremen pričakoval od začetka vojne, je bila tukaj. Tolstoj je učil, da bo vojne konec, kakor hitro armada ene države odloži orožje. Kremen sicer ni bil mistični ali verski prenepetež, ampak v tej točki se je strinjal z velikim ruskim filozofo. Saj ni mogoče, da bi delavci v sovražni armadi streljali na brate, ki proklamirajo mir!

Zdaj se ima pokazati vrednost te teorije. Nemškim socialistom je ukazano, da streljajo na ruske socialiste — streljajo na rdečo zastavo! Ali bodo streljali? Ali se pokore svojim militarističnim glavarjem? Ali pa bodo poslušali apel mednarodnega proletariata in obrnili puške proti svojim častnikom?

Ves svet je videl, kaj se je zgodilo: slavna nemška revolucionarna mašina, na katero je France Kremen položil vse svoje upanje, je obtičala v jarku in prevrnila vozniče v blato. Nemške armade so prodirale v Rusijo in socialisti v nemški vojaški uniformi so delali ravno to, kar so delali nesocialisti streljali so na rdečo zastavo kakor so prej streljali na carjevo. Pokorili so se poveljem svojih častnikov kot zvesti Nemci. Pognali so boljševike nazaj v zmedo, vzeli so jim topove in puške, ugrabili so ruske žene in deca in jo odpeljali v sužnost, kakor da bi bile belgijske ali francoske žene in deca, katero je nemški bog namenil za žrtve kulture. Oropal so Rigo in Reval in poplaval vzhodne kraje Rusije — Kuronsko, Livonsko in Estonsko; prodrli so v dežele, bogate na žito v južni Rusiji, v Ukrajino; izkrcali so se na obrežju in zadavili svobodo finskega proletariata. Naposled so Nemci stali pred Petrogradom in boljševiška vlada je bila primorana bežati v Moskvo. In nemški socialistični listi so ponosno pisali, da je to ena največjih zmag nemške armade! . . .

Ubogi France Kremen! Bilo mu je, kakor da ga je najmočnejša pest sunila v obraz. Tako je bil razočaran, da je vzelo ne-

kaj tednov, predno se je zavelel, kaj se je pravzaprav zgodilo z njegovimi lepimi nadami. In z njim je delila usodo tudi boljševiška organizacija v Irontonu. Nič več ni bilo navdušenja in starega ognja na nje sejah. Izjemo delalo nekaj kričačev, ki so zahtevali, da se takoj drugi dan uprizori revolucija — ljudje, ki so dvajset, trideset let govorili o samih suhih formulah, o dejstvih so pa imeli ravno toliko pojma kot psevdopodiju. Pametni možje v organizaciji so spoznali, da je bila njihova »st. loriška resolucija« ubita v strelskih jarkih pred Petrogradom.

Deror Rabin je bil zanimiv. Med Američani prevladuje vera, da žida ne spraviš v vojno. Izmisli si zabavljico o židu, čigar sinček se je spopadel z drugim dečkom na ulici. Stari je naglo skočil blizu, da ustavi pretep, toda mali mu je pošepetal na uho: »Pustite me, naj me tepe, saj stojim na petici.« Ves čas vojne so bili židovski socialisti v Ameriki največji pacifisti za Nemci. Ali Deror je presenetil sodruge, ko je vstal in jih nagovoril s solzami v očeh:

»Sodruzi, dovolj mi je besed! Jaz grem v vojno! — V vojno grem, sodruzi, kakor so šli poljski in češki socialisti — in bojeval se bom proti prokletemu kajzerju do smrti! In z menoj vred pojdejo vsi židovski socialisti na svetu. Puške v roke, sodruzi, in v boj za revolucionarno Rusijo!«

Deror ni ostal samo pri besedah. Resnično je prodal krojaško delavnico in odpotoval v New York, kjer se je pridružil »rdeči brigadi«, katero so organizirali newyorški židovski socialisti.

Če bi bili nemški militaristični glavarji namenoma hoteli zadušiti pacifistično propagando ameriških socialistov, ne bi bili mogli delati drugače. Vlekli so onemogle boljševike na mirovno konferenco v Brest-Litovsk in jih prisilili, da so se odpovedali zasedenemu ozemlju in vrhutega so jim natovorili ogromno odškodnino. Hoteli so da nova ruska vlada postane vazalka centralnih sil in jim pomaga osvojiti ves ostali svet. Nemške čete so se razkropile po okupiranem ruskem ozemlju in pobrale kmetom živež in živino ter jih morale, če so se protivilo ropu. Nemške armade v Rusiji so demonstrirale pred vsem svetom, kakšen mora biti nemški mir, če zmaga Nemčija na vseh frontah. To je zdramilo svobodne ljudi, da so zaškripali z zobmi, stisnili pesti in prisegli, da mora biti nemški militarizem izkoreninjen iz civilizacije. Celo France Kremen je prisegel!

(Dalje prih.)

rudnik v slabem stanju. Kdo pa je kriv, da je v slabem stanju? Gospodje sami, ker iščejo premog tam, kjer ga ni. Stari rudarji, ki vedo, kje se premog nahaja, so že tudi opozorili gospode na to, a vendar niso hoteli tega uvideti, četudi bi bil rudnik potem bolj rentabel. Rudarji so bili celo sami pripravljeni na lastne stroške premog odkriti ter so že pričeli z delom, katero jim je pa bilo od strani podjetja zabranjeno. To početje jasno kaže, da ni vse v redu pri tem rudniku, ker če se na

eni strani izgovarjajo, da ni premoga in da se bo moral obrat ustaviti in ga na drugi strani ne boste odkriti, je jasno, da delajo tako zato, da se bodo še lahko pri mezdni razpravi izgovarjali, češ, podjetje ne prenese nikakršnega povišanja mezd. Iz tega je videti, kako se gospodje iz bosih in lačnih rudarjev norce brijejo. ko gospod Henckl v tujini živi brez vsakih skrbi in mu jugoslovanski rudarji, ki so podobni živim okostnjakom, garajo globoko pod zemljo v življenski nevarno-

sti in mu kopičijo ogromno bogastvo. Podrobnejše bomo še poročali, da bo vsa javnost informirana o slabem stanju rudarjev kateri vendar ne morejo živi v grob. Merodajne oblasti pozivljamo: zgajte se, če vam je kaj ležeče na procvitu naroda in industrije, da ne pojde vse skupaj v propast!

Izdajatelj in odgovorni urednik: Zvonimir Bernot
(v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Jumperji

pletene

jopice

vedno

zadnja

novost!

A. Sinkovic nasl. K. Soss, Ljubljana

Mestni trg 19.

BERSON

GUMENE PETE IN GUMENE POTPLATE

ceneje in trajnije se kakor usnene!
Najbolje varstvo proti viagi i mrazi!

NOVOSTI

za damske kostume

v največji izbiri pri

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Pridobivajte naročnike!

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

PODRUŽNICE:

Maribor
Novo mesto
Rakek
Slovenjgradec
Slovenska Bistrica

ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 1

(prej SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA)

KAPITAL in REZERVE Din 17.500.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Brzjavi: TRGOVSKA.

Telefoni: 139, 146, 458.

EKSPozITURE:

Konjice
Meža-Dravograd
Ljubljana
(menjalnica v
Kolodvorski ulici)